

VÁNOČNÍ BOHOSLUŽBA SLOVA S LUCERNÁRIEM

- *Vánoční bohoslužbu slova může vést i knězem pověřený laik. Měla by být připravená, není vhodné improvizovat. Proto vznikl tento „návod“ a text bohoslužby.*
- *Bohoslužba slova bývá zpravidla v kostele, vedena od ambonu. Všechny podklady je dobré předem nachystat.*
- *K vánočnímu času neoddělitelně patří koledy. Při vánoční bohoslužbě by jistě měly zaznít. Pokud vaše společenství chce a může: připravte hudební doprovod s různými nástroji (kytara, flétna, varhany...). Návrhy vhodných koled najdete v textu bohoslužby, vybrat ale můžete jakékoliv vhodné. Pokud nemáte možnost zajistit „živou hudbu“, je možné připravit a pouštět reprodukované koledy. Vždy bychom ale měli myslet na smysl liturgického zpěvu, který nás spojuje, nikdy bychom tedy neměli rezignovat na společný zpěv nahrazený pouhým pasivním poslechem.*
- *U opakujících se modliteb býváme přesvědčeni, že je známe zpaměti. To obvykle platí, jsme-li v lavici. Před lidmi je to někdy jinak. Mějme tedy text před sebou a raději jej čtème.*
- *Lze zůstat v civilním oblečení, mělo by být odpovídající významu bohoslužby. Z liturgických rouch je vhodná alba.*
- *Je na místě se vyhnout užívání sedadla kněze, stejně tak kněžským gestům (rozpjaté ruce, výzva „Pán s vámi“, žehnání apod.). Předem ověříme funkčnost mikrofonu a rozhlasu v kostele (je-li instalován). Pokud není k dispozici, pamatujme, že je nutné hovořit opravdu nahlas.*
- *Tato bohoslužba počítá s „lucernáriem“, tedy slavnostním rozsvěcením světel. Před bohoslužbou tedy nezapalujeme svíčky na oltáři, pouze adventní věnec, od kterého se během úvodních obřadů zapálí ostatní svíce. Máme-li k dispozici Betlémské světlo, použijeme jej.*
- *Před zahájením se krátce pomodlíme s prosbou o vedení Duchem Svatým.*
- *Jsme-li v kostele, můžeme zazvonit a pak vyjít k oltáři. Zde poklekne, pokud je v presbytáři svatostánek. Pokud jsme v kapli či kostele bez Nejsvětější svátosti, pozdravíme oltář hlubokou úklonou a přejdeme k ambonu, kde máme připravené texty. Vyzveme přítomné, aby povstali. Je nutné počítat s tím, že ne všichni se orientují.*
- *Na úvod bohoslužby je vhodné se krátce představit. Přiblížit účel a smysl našeho setkání i průběh bohoslužby: čeká nás čtení z Písma, duchovní slovo, společné přímlyvy a modlitby. Sdělíme orientačně i dobu trvání. Připomeneme, že nikdo není nucen setrvávat a lze kdykoliv odejít.*

ZAHÁJENÍ A LUCERNÁRIUM

Bohoslužba může začít zpěvem koled (např. Nesem vám noviny, Veselé vánoční hody nebo Tichá noc).

Zahájíme znamením kříže a slovy:

Ve jménu Otce i Syna i Ducha Svatého. Amen.

Uvedeme do lucernária.

Bratři a sestry, milí přátelé,

necelé čtyři týdny jsme postupně rozsvěceli svíce na našich adventních věncích. Světlo, které rostlo a mohutnělo, nás připravovalo na dnešní (večer) noc, která (který) je plná (plný) Světla. Toto veliké Světlo nám přináší narození Ježíše, Božího Syna, který přišel jako Mesiáš, aby zachránil všechny lidi. Jeho Světlo chce proniknout každé místo v našem životě, kde je stín, temnota, chlad, strach. Právě tam chce přijít Ježíš a obdarovat nás. Jako symbol naší touhy po tomto světle zapálíme nyní svíce v kostele (od Betlémského světla). *My sami nebo kdokoli jiný (někdo z dětí, někdo z účastníků bohoslužby) nyní rozsvěcí od adventního věnce svíce v kostele. Během toho se může zpívat další koleda (např. Splnilo se Písmo svaté nebo Hvězda svítí nad Betlémem).*

SLÁVA NA VÝSOSTECH BOHU

Po lucernáriu následuje zpěv Sláva na výsostech Bohu. Můžeme ho uvést těmito slovy.

Při Kristově narození se zjevili pastýřům andělé a zpívali: „Sláva na výsostech Bohu a na zemi pokoj lidem dobré vůle.“ Také věřící s radostí opakují tato slova a připojují své prosby. Zazpívejme tedy starobylý chvalozpěv Sláva na výsostech Bohu.

Pokud není možné chvalozpěv zpívat, společně ho recitujeme (v takovém případě je lépe mít před sebou text a číst jej).

VSTUPNÍ MODLITBA

Protože nemáme jáhenské svěcení, neříkáme výzvu „Modleme se“. Vstupní modlitbu čteme se sepjatýma rukama.

Bože, tys ozářil tuto posvátnou noc jasem pravého světla

a dals nám poznat,

že se tvůj Syn pro naši spásu stal člověkem;

dej, prosíme,

ať s ním jednou prožíváme věčnou radost v nebi.

Neboť on s tebou v jednotě Ducha Svatého žije a kraluje po všechny věky věků.

Amen.

ČTENÍ Z PÍSMO

Následuje čtení evangelia. Uvedeme následujícími slovy.

A nyní otevřme svoje srdce na Boží slovo. Vyslechněme slova z evangelia podle Lukáše o Ježíšově narození. (Lk 2,1-14)

V těch dnech vyšlo nařízení od císaře Augusta, aby se v celé říši provedlo sčítání lidu. To bylo první sčítání a konalo se, když byl v Sýrii místodržitelem Kvirinius. Šli tedy všichni, aby se dali zapsat, každý do svého města. Také Josef se odebral z galilejského města Nazareta vzhůru do Judska do města Davidova, které se jmenuje Betlém, protože byl z rodu a kmene Davidova, aby se dal zapsat spolu s Marií, sobě zasnoubenou ženou, která byla v pozeňnaném stavu. Když tam byli, naplnil se jí čas, kdy měla porodit. A porodila svého prvorozeného syna, zavinula ho do plének a položila do jeslí, protože v zájezdním útulku nebylo pro ně místo. V té krajině nocovali pod širým nebem pastýři a střídali se na hlídce u svého stáda. Najednou u nich stál anděl Páně a sláva Páně se kolem nich rozzářila a padla na ně veliká bázeň. Anděl jim řekl: „Nebojte se! Zvěstuji vám velikou radost, radost pro všechny lid: V městě Davidově se vám dnes narodil Spasitel – to je Kristus Pán. To bude pro vás znamením: Naleznete děťátko zavinuté do plének a položené v jeslích.“ A

náhle bylo s andělem celé množství nebeských zástupů a takto chválili Boha: „Sláva na výsostech Bohu a na zemi pokoj lidem, v kterých má (Bůh) zalíbení.“

Čtení z evangelia můžeme zakončit slovy:

Slyšeli jsme slovo Boží.

Chvála tobě, Kriste.

DUCHOVNÍ ZAMYŠLENÍ

Po evangeliu následuje Duchovní zamyšlení. Přečíst ho může někdo z věřících. Vyzveme přítomné, aby se posadili.

Snad každý z nás si přeje o Vánocích prožít chvíle radosti a štěstí mezi svými nejbližšími, cítit vánoční atmosféru a náladu a užívat si klid a pohodu. Když se zaposloucháme nebo začteme do zprávy o narození malého Ježíška, dozvídáme se o naprosto nesváteční politické události: o sčítání lidu, které nařídil císař Augustus v celé své říši. A to není všechno. Zjistíme, že Josef s Marií museli kvůli tomuhle rozhodnutí putovat víc než 130 kilometrů – Maria v pokročilém stadiu těhotenství. Pak se dozvíme, že jí nezbylo nic jiného než své novorozenátko položit do jeslí, protože se pro ně nikde nenašlo místo pod střechou.

Určitě si dokážeme představit, jak by nám asi bylo, kdybychom se museli podrobit takovému politickému rozhodnutí, vydat se pěšky někam daleko, do města, odkud pocházíme. Tam nahlásit všechn svůj majetek, aby nám mohl být zdaněn. Představte si, milé ženy, cestovat a mačkat se v samém závěru těhotenství s tisíci dalších lidí. A pak v únavě po cestě, navíc se začínajícími kontrakcemi, žebrat o nocleh a nakonec ho najít někde u dobytka. Kde máme tu vánoční náladu?!

Nenacházíme v realitě betlémské scény realitu našeho dnešního světa? Úzkost z dění, které moc neovlivníme, z mocných, kteří posouvají události našich životů? Kde je v tom nálada, štěstí a radost?

Kdo hledá, najde. Dozvídáme se o pastýřích pod širým nebem, kteří se v noci střídali v hlídkách u svého stáda. To by samo o sobě byla také jen obyčejná rutina, kdyby při nich náhle nestál anděl. A dokonce se stalo ještě něco nevídanějšího: „Sláva Páně se rozzářila kolem nich,“ čteme. Muselo to být zvláštní a nevídané světlo, když ho popisovali jako Slávu, která se rozzářila. A oni se začali bát! Nejspíš to byla taková ta bázeň spojená s tušením něčeho velikého, strach spojený s nadějí. Anděl jim řekl: „Nebojte se, hle, zvěstuji vám velikou radost, která bude pro všechny lid. Dnes se vám narodil Spasitel, Kristus Pán. Toto vám bude znamením: Naleznete děťátko v plenkách, položené do jeslí.“ „Nebojte se,“ začal ten anděl a „zvěstuji vám velikou radost,“ pokračoval. A pak tam bylo množství nebeských zástupů a ty spustily: „Sláva na výsostech Bohu a na zemi pokoj mezi lidmi, Bůh v nich má zalíbení.“

A pastýři si řekli, že se půjdou podívat, co se to tedy stalo. Od těchto obyčejných pastýřů, kteří byli určitě cítit ohněm a ovce, hlínou a trávou, se teprve Maria dozvídá, jak o jejím dítěti referují poslové z nebe!

Znali ti lidé osm set let staré poselství proroka Micheáše, které provázelo židovský národ: „A ty, Betléme Efratský, ačkoli jsi nejmenší mezi judskými rody, z tebe mi vzejde ten, který bude Vládcem v Izraeli, jehož původ je odedávna, ode dnů věčnosti“? Možná ano. Možná to někdo z nich připomněl anebo prostě uvěřili andělům.

Pro mne je tento příběh svědectvím o tom, jak Bůh pro naplnění své lásky k člověku může použít i události a skutečnosti, které jsou těžké. Kdyby nebylo sčítání lidu, nenarodil by se

Ježíš v Betlémě, kdyby se narodil v hostinci, pravděpodobně by se k němu pastýři vůbec nedostali. Nemohli by se přesvědčit o andělových slovech, nemohli by svědčit Marii a Josefovi o tom, co jim anděl pověděl o jejich dítěti. Odnese si tohle vědomí – že Bůh má události dějin ve své láskyplné moci, že do všech starostí i těžkých situací může a chce přijít, a to ne na nějakém oblaku nebo zlatém trůnu. Ve svém Synu je nám dostupný! Jeho znamením je dítě položené v jeslích. Někdo naprosto bezbranný, zabalený v plenkách, ležící na slámě. Tohle Dítě je Božím znamením. Znamením lásky Boha ke mně, k Tobě, k nám všem. A je jen na mně, jestli vztáhnou ruce a dotknou se téhle svaté, tajuplné skutečnosti. Bůh absolutně ctí naši svobodu to neudělat, ale víc už se nám přiblížit nemohl. Představuji si, že kdo takovému blízkému Bohu vzdává chválu, musí zákonitě šířit pokoj na zemi, pokoj pro všechny lidi dobré vůle. Pokoj, který tento svět tolik potřebuje. Pokoj pro lidi, ve kterých má Bůh zálibu, jak zpívali andělé.

Moc nám všem přeji, abychom si tento vánoční pokoj, pramenící z jistoty, že Bůh je nám blízko, z lásky k nám se pokládá do jesliček a jeho sláva chce ozařovat naše domovy i naše srdce, nesli domů. A to nejen pro dny sváteční.

Monika Marková, členka Diecézní pastorační rady a ředitelka Hospice sv. Štěpána v Litoměřicích

Po skončení zamyšlení je možné zazpívat další koledu (např. Chtíc, aby spal, Jak jsi krásné neviňátko nebo Vítej, vítej, Božské dítě).

PŘÍMLUVY

Následují přímluvy. Můžeme použít tento text nebo připravit vlastní. Na začátku přímluv oslovíme shromážděné a vyzveme k modlitbě:

Bratři a sestry, můžeme povstat a společně se modlit. Budeme myslet na církev, celý svět, na naši obec/město i na každého z nás.

Můžeme dodat:

Kdo se chce připojit, odpovídáme: Prosíme tě, vyslyš nás.

Přímluvy může předčítat opět někdo jiný:

1. Prosíme tě, Ježíši, za všechny věřící, kteří dnes oslavují tvé narození. Pomoz nám všude šířit světlo, které jsi přinesl na tuto zem.

Odp.: Prosíme tě, vyslyš nás!

2. Prosíme tě za náš svět, který je zmítán nepokoji, válkami, nenávisť, mezilidskými spory. Dej, ať všude zavládne tvůj pokoj a mír, o kterém zpívali andělé.

Odp.: Prosíme tě, vyslyš nás!

3. Prosíme tě za všechny, kdo se dnes cítí opuštěni a samotní. Pomoz nám, abychom dokázali být nablízku všem lidem.

Odp.: Prosíme tě, vyslyš nás!

4. Prosíme tě za naši obec. Veď naše představitele i každého z nás, abychom vytvářeli místo, kde se bude žít v pokoji a vzájemné úctě.

Odp.: Prosíme tě, vyslyš nás!

5. Prosíme tě za nás všechny, kteří jsme přišli oslovit tvé narození do toho kostela. Dej, ať si domů odneseme tvé světlo, jsme schopni se mít skutečně rádi a žít naplnění láskou a nadějí.

Odp.: Prosíme tě, vyslyš nás!

6. Prosíme tě také za naše blízké, kteří už zemřeli a nemohou s námi slavit tyto Vánoce. Přijmi je do svého království, aby se s tebou radovali navěky a my abychom se s nimi jednou setkali.

Odp.: Prosíme tě, vyslyš nás!

Můžeme nabídnout prostor pro vyslovení dalších proseb. Nebo několik minut ticha, kdy může každý soukromě předložit Bohu svoji prosbu. Přímluvy potom zakončíme modlitbou Páně.

Jako jedna rodina Božích dětí se nyní obraťme na našeho nebeského Otce těmi slovy, která nás naučil Ježíš:

Otče náš, jenž jsi na nebesích, posvět' se jméno tvé.

Přijď království tvé.

Bud' vůle tvá jako v nebi, tak i na zemi.

Chléb náš vezdejší dej nám dnes.

A odpusť nám naše viny, jako i my odpouštíme našim viníkům.

A neuveď nás v pokušení, ale zbav nás od zlého.

(Neboť tvé je království i moc i sláva navěky.)

Amen.

ZAKONČENÍ BOHOSLUŽBY

Pak proneseme několik slov na rozloučenou. Například:

Děkuji za toto shromáždění. Veliké díky vám všem, že jste přišli oslavit tuto velkou noc prozářenou světlem Ježíšova narození. Zkusme něco z této krásné atmosféry přinést do svých domovů. Nechme naše temnoty naplnit Ježíšovým světlem. (Kdo chcete, můžete si také odnést Betlémské světlo.) Nyní si vyprosme Boží požehnání.

Ten, kdo modlitbu vede, nežehná znamením kříže jako kněz, ale označí křížem sám sebe.

Ať nám žehná a chrání nás všemohoucí a milosrdný Bůh Otec i Syn i Duch svatý.

Amen.

Na závěr je vhodné zazpívat koledu Narodil se Kristus Pán. Během ní můžeme přejít k Betlému nebo zůstat v presbytáři. Když koleda končí, odebereme se do sakristie nebo k východu z kostela, kde můžeme všem osobně popřát požehnané Vánoce.

Zdroj: www.dltm.cz